

עם מקרה מחלה רציני, שדרש סכומים מעבר לביטוח הרפואי (לא תמיד היה הגזבר בטוח, שיוכל לעמוד בתשלום המס האחיד). שבירת ראש מתמדת גרמו ההריונות.

בניגוד לשומר הצעיר, לקיבוץ המאוחד לא הייתה מדיניות של התערבות בתכנון המשפחה. הקבוץ הארצי של השומר הצעיר גרס יעילות מרבית גם בתחום זה ורצה שגם הקמת מוסדות החינוך תהיה כפופה לתכנון קפדני מראש. זה נגע לא רק לשיעורי הילודה אלא גם לתאריכי הלידה. מן ההכרח היה למלא את קבוצות הגילאים בבת אחת ולא בפרק זמן ממושך - וזאת על פי תוכנית וקביעת התאריכים, בהתחשב עם כלל צרכי המשק הקיבוצי. ז.א. גורם אחד בין הגורמים הרבים לביצוע התוכנית הכוללת - זוג ההורים - היו האחראים הכמעט בלעדיים למילויה. אתגר רעיוני זה, לא ידוע לי שקיבוץ כלשהו ניסה להגשימו. לצוות על החברות להיכנס להריון עפ"י החלטת הנהלה ולעמוד בלידות במתכונת מחזורי מדגרה - לא נראה לי כי אף בתחילת שנות ה-40 הייתה לכך הענות. יש בכל זאת לציין הישג אחד של יעילות, כמובן - כיצד זה היה יכול להיות אחרת? מספרים כי באחד הקבוצים של השומר הצעיר ישבו הפעוטות בבוקר על סיריהם בשורה, מסודרים עפ"י הסמן הימני, וביד כל אחד חתיכת לחם - שתי פעולות בעת ובעונה אחת! Time is Money - גם במשק הסוציאליסטי.

הערתי כי הקבוץ המאוחד לא הרחיק לכת בשאיפתו לתכנן את חייהם הפרטיים של חבריו והשאר לטבע ללכת בדרכו - עם מעצורים קלים. איש לא תכנן את הלידות, אך על פי נוהג בלתי כתוב הקבוץ ציפה מחבריו להגביל את עצמם בשטח זה. כספית הבאת ילדים לעולם היווה מעמסה גדולה מאוד על החברה. לכן כל העניין של כניסה להריון של אישה צעירה, אפילו בהריונה הראשון, היה מלווה ברגשות אשמה כלפי החברה, כאילו נעשה כאן משהו לא צודק: כופים על החברים הוצאות בעל כורחם. ולא פעם נשמעה נימה, כי עול הריבוי הטבעי רובץ, בראש וראשונה, על הרווקים.

אך למטבע היו שני צדדים: לא כל זוג צעיר, במיוחד האם הצעירה, היו מוכנים ללא לבטים קשים למסור את הרך הנוול למסגרת החינוך המשותף של הקבוץ - לבית התינוקות. וזאת לא בלי סיבה: בקבוצים רבים, מסגרת ניהול בית התינוקות הייתה מאוד נוקשה וניתנה לוותיקים יותר. המטפלות הוותיקות היו מעדיפות, לו לתינוקות, שנמסרו לידן, לא היו אמהות בכלל. אמהות - זה משהו לא נוח בעבודה השוטפת: נכנסות כמה פעמים ביום להיניק, רואות מה נעשה ומותחות, חלילה, בקורת; רוצות לראות את התינוק, אולי להחליף, לרחוץ, הכל דברים שרק מפריעים לעובדות המוסדות. שתלכנה האמהות לנוח פן תבלבלנה את המוח; אין בהן צורך.

אמהות רבות, לעומתן, התייחסו אל המטפלות ובקיאותן בחשדנות רבה. לא אחת התוצאה הייתה מאבק רצונות ולעיתים עזיבה של הצעירים, שלא רצו להשלים. אני זוכר שפתיחת בית התינוקות בפלוגת "געתון" (לימים "נאות מרדכי" בגליל העליון), שהשתכנה בתחילת שנות ה-40 במספר צריפים ולולים ריקים בנהרייה, נדחתה שוב ושוב, מפני ששורה של זוגות צעירים, זה אחר זה, לא היו מוכנים למסור את פרי בטנם לטיפול מרוכז ועזבו. עוד בשלהי מלחמת השחרור, בחורף 1947/8, נקראה נני לקבוץ "רביבים", אז עוד "ביר עסלוג", לארגן את בית התינוקות שם ולהטיף את תורת החינוך המשותף לסרבנים...

עם זאת, בקבוץ המאוחד הדפוסים לא היו קבועים בכל מקום. "עין-חרוד", למשל, קיימה בית תינוקות, אך הנהיגה לינה משפחתית עד גיל 12 - מסיבות טכניות גרידא, כפי שמישהו הסביר לי פעם. השינוי הגדול חל אחרי קום המדינה ופילוג הקבה"מ. איני יודע אם המהפך לא חל גם במידת מה על בתי התינוקות: לאם הצעירה וודאי נוח יותר להיניק בחדרה במקום לרוץ באישון ליל בקור ובגשם לבית התינוקות. אשר לשאר הדברים - כמו בכל דבר אחר, למטבע תמיד שני צדים